

Juryrapport Herman de Coninckprijzen 2016

Een van de grootste clichés over poëzie is tegelijkertijd een misvatting: het idee dat dichters in een ivoren toren leven, waar zij een god in het diepst van hun gedachten zijn die met de wereld om hen heen niets heeft uit te staan. Als er iets opvalt in de bundeloogst van het literaire jaar 2015, is het de grote betrokkenheid van de poëzie op de wereld – of dat nu is in de vorm van expliciete verwijzingen naar politici of actuele gebeurtenissen, van bezinning op ecologische of geopolitieke thema's, of van confrontaties met wereldbeelden die afwijken van wat de dichter bekend of gewend is. Door een krachtige beeldtaal, een eigenzinnig idioom, een spel met syntaxis en culturele referenties zijn dichters in staat de werkelijkheid op zo'n manier te kantelen, dat zij een nieuwe wereld scheppen die een alternatief biedt voor de waan van de dag. Zeker vandaag is daar grote behoefte aan: in een polariserende wereld waarin de grenzen van politieke correctheid aan het verschuiven zijn, laat poëzie zien dat taal meer is dan een instrument voor *framing*.

De genomineerde bundels voor de Herman de Coninckprijs 2016 zijn elk op hun manier betrokken op de wereld om hen heen. Er zijn verwijzingen naar recente politieke affaires (Bart Meuleman), reflecties op hedendaags multiculturalisme (Maarten Inghels), ondermijningen van het neoliberale marktdenken (Marc Kregting), referenties aan *fair trade* en milieuproblematiek (Ruth Lasters) en zorgen over mechanisering en massatoerisme (Jeroen Theunissen). Ondanks deze gemene deler viel de jury echter ook de verscheidenheid van deze bundels op: ze vertegenwoordigen geheel verschillende poëtica's en dichtstijlen, van exuberant en hermetisch tot ingetogen en spreektaalig. Alle genomineerde dichters verstaan echter hun métier: eenmaal uitgezette lijnen worden consequent gevolgd, met vijf strak gecomponeerde bundels als resultaat.

In het oeuvre van Maarten Inghels vormt *Nieuwe rituelen* een belangrijke stap. Het is een verrassende en gevarieerde bundel, die geëngageerd is zonder prekerig te zijn. In beklijvende beelden vat Inghels niet alleen de multiculturele stad en het theater van de sociale media, maar ook universele thema's als de liefde en de dood. Expliciete lyriek schuwt hij daarbij niet. Tegenover dat taalplezier staat de voortdurende twijfel van de dichter, die zich afvraagt hoe hij zich in de snel veranderende en digitaliserende wereld staande moet houden: 'Het is moeilijk balanceren tussen houvast / en complete onthechting. Zichtbaar / zijn of niet.' Dat Inghels zich met *Nieuwe rituelen* zichtbaar heeft gemaakt, staat voor de jury intussen wel vast.

Uniek is *Onze Nietzsche* van Marc Kregting, de enige van de genomineerde bundels die tevens beluisterd kan worden op de bijgevoegde cd. Het is een spetterende, fundamenteel meerstemmige tekst, die zich niet tevreden stelt met een oppervlakkige lezing. In zijn conceptuele poëzie toont Kregting zich bijzonder erudiet, waarbij hij een ongekend rijk taal- en observeringsvermogen aan de dag legt. De lezer die alle associaties, neologismen en referenties in een eenduidige interpretatie wil vatten, komt bedrogen uit. Juist daarin schuilt intussen de kracht van dit werk, dat zich soeverein tegen de tijdsgeest verzet: tegen zwart-wit denken, tegen oppervlakkig consumeren, maar bovenal tegen kritiekloosheid.

Lichtmeters van Ruth Lasters weet je vanaf het eerste moment te grijpen. Het is een sterke, coherente bundel met schitterende zinnen, rake metaforen en vergelijkingen in een heldere taal. Waar veel dichters in hun poëzie toewerken naar een sterke zin in de laatste regel, durft Lasters haar beeldtaal van meet af in het gezicht van haar lezers te slingeren. Daar laat ze het echter niet bij: veel van haar gedichten zijn scenario's die een vraag uitwerken die velen zich regelmatig stellen, zonder haar daadwerkelijk te beantwoorden: 'Wat als?' Het resultaat is bijzonder lenige poëzie die ons anders laat kijken naar wat we al meenden te kennen.

Mijn soort muziek van Bart Meuleman is misschien de meest ingetogen van de genomineerde bundels. Op een kalme, melancholische toon tekent de dichter zijn observaties op, die vaak anekdotischer aandoen dan ze onder de oppervlakte blijken te zijn. Het filosofische karakter van de gedichten leidt ertoe dat ze voortdurend het particuliere niveau ontstijgen. Door veel met witregels te werken, vertraagt Meuleman bovendien het leesproces. Op die manier laat *Mijn soort muziek* je meedrijven op zijn ritmische cadans én nodigt de bundel uit tot meedenken – langzaam en kalm, ver weg van de gejaagdheid: 'in de vergelijking staan we altijd aan de verkeerde kant. // naast het beeld zijn we nergens.'

Met *Hier woon je* leverde Jeroen Theunissen een kloeke bundel af, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin. In een weloverwogen compositie van liefst negenennegentig gedichten legt een vader zijn pasgeboren zoon het leven uit. In wat voor wereld komt hij terecht? Hoe zit deze in elkaar? En hoe je daarin staande te houden? Theunissen tuint nooit in het gevaar dat poëzie didactiek wordt – daarvoor gaat hij te beeldend en te omcirkelend te werk. Meer nog dan de zoon is het daardoor de lezer die op nieuwe inzichten wordt getrakteerd: 'natuurlijk is het paradijs een leugen / maar alles is proteïsch hier, beweeglijk / geluk bestaat, bedwelm ons nog maar even.'

Te midden van deze gevestigde namen debuteerden in 2015 enkele veelbelovende dichters. Ook zij zoeken met hun beeldtaal naar een eigen weg, zowel in het literaire veld als in de wereld om hen heen. Het meest onder de indruk was de jury – bestaande uit Cathérine De Kock, Jeroen Dera, Saskia Scheltjens en Hilde Verbruken onder voorzitting van Bas Kwakman – van het werk van Charlotte Van den Broeck. Dat verraadt niet alleen een bewonderenswaardige maturiteit, maar toont ook bij uitstek hoezeer poëzie aan de hand van verrassende beelden een alternatieve wereld kan creëren. De debuutprijs 2016 gaat dan ook naar haar bundel *Kameleon*.

Ook de winnaar van de Herman de Coninckprijs voor de beste bundel roept geheel eigen werelden op. Wie deze poëzie leest, wordt gedicht op gedicht met uiterst originele beelden geconfronteerd, maar tegelijkertijd nodigt de dichter consequent uit tot meedenken: 'Wat als?' De laureaat van de Herman de Coninckprijs 2016 is Ruth Lasters met haar bundel *Lichtmeters*.

26 januari 2016